

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY**

Warszawa, dnia 29/08 2024 r.

1001-1.024.67.2024

**Wytyczne Prokuratora Generalnego
w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych
prokuratury w zakresie prowadzenia spraw o przestępstwa przeciwko wolności
seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich z rozdziału XXV Kodeksu
karnego**

Realizując założenia, przyjętego uchwałą nr 204 Rady Ministrów z dnia 17 października 2023 r. (M.P. z 2023 r. poz. 1235), Krajowego Planu Przeciwdziałania Przestępstwom Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich na lata 2023 – 2026, w celu zapewnienia sprawnego i prawidłowego prowadzenia postępowań karnych w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich z rozdziału XXV Kodeksu karnego, na podstawie art. 13 § 1 *ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze* (Dz. U. z 2024 r. poz. 390), przekazuję następujące wytyczne:

I. Zasady ogólne

1) Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury zobowiązane są do podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania przestępstwom przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich we wszystkich obszarach określonej przepisami prawa ich aktywności, obejmującej: prowadzenie i nadzorowanie postępowań przygotowawczych oraz sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami, działania profilaktyczne, działalność pozakarną, udzielanie pomocy pokrzywdzonym, a także współpracę z właściwymi miejscowo okręgowymi lub lokalnymi punktami pomocy pokrzywdzonym

prowadzonymi przez uprawnione do tego podmioty w celu zapewnienia im niezbędnej pomocy.

2) W prokuraturach okręgowych wyznaczeni koordynatorzy zobowiązani są do aktywnej współpracy z koordynatorami z komend wojewódzkich Policji i Komendy Stołecznej Policji, z zarządów Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości i z oddziałów Straży Granicznej w celu podniesienia efektywności współpracy z tymi służbami oraz zapewnienia skuteczności i prawidłowości prowadzonych postępowań. Wyznaczony w Prokuraturze Krajowej koordynator zobowiązany jest do współpracy z wyznaczonymi funkcjonariuszami w Komendzie Głównej Policji, w Centralnym Biurze Zwalczania Cyberprzestępczości oraz w Komendzie Głównej Straży Granicznej. Współpraca koordynatorów - co do zasady - nie dotyczy czynności/konsultacji merytorycznych odbywających się w konkretnej sprawie.

II. Postępowanie przygotowawcze

1) W przypadku gdy z treści złożonego zawiadomienia o przestępstwie lub informacji powziętych z urzędu wynika uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa z rozdziału XXV Kodeksu karnego na szkodę małoletniego należy niezwłocznie wszcząć postępowanie przygotowawcze, przy czym kwalifikacja prawna czynu powinna być adekwatna do wszystkich ujawnionych okoliczności. Szczególnej wnikliwości wymaga ocena przesłanki z art. 303 k.p.k. w sprawach, w których zawiadamiającym jest jeden z rodziców małoletniego, pozostający najczęściej w konflikcie z drugim rodzicem małoletniego, w związku z trwającym lub zakończonym postępowaniem o separację, rozwód lub dotyczącym małoletniego dziecka w zakresie sprawowania władzy rodzicielskiej lub obowiązku alimentacyjnego. Nie można bowiem dopuścić do instrumentalnego wykorzystywania postępowania karnego w ramach konfliktu rodzinnego, gdy intencją zawiadamiającego staje się wyłącznie osiągnięcie korzyści w postępowaniu sądowym kosztem dobra małoletniego.

2) Zawiadomienie dotyczące zachowań popełnionych w obszarze właściwości różnych jednostek organizacyjnych prokuratury winno zostać rozpoznane w tej jednostce, do której wpłynęło, o ile dana jednostka jest jedną z jednostek właściwych miejscowo. Pozwoli to uniknąć bezzasadnego wszczynania sporów kompetencyjnych i umożliwi niezwłoczne rozpoznanie zawiadomienia, a w przypadku wszczęcia postępowania przygotowawczego – podjęcie stosownych czynności.

3) W przypadku gdy zawiadamiającym jest pokrzywdzony lub jego reprezentant, niezależnie od pisemnego pouczenia o prawach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, należy udzielić mu dodatkowych, szczegółowych informacji, dotyczących przysługujących mu uprawnień wynikających z *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej* (Dz. U. z 2024 r. poz. 424, ze zm.) oraz o możliwości uzyskania pomocy psychologicznej w przypadku zagrożenia dla zdrowia psychicznego, świadczonej przez podmioty, które otrzymały na ten cel dotację z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, ze wskazaniem listy tych podmiotów i określeniem sposobu kontaktu zgodnie z art. 10 *ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka* (Dz. U. z 2015 r. poz. 21). Informacji i pouczeń należy udzielać w sposób jak najbardziej zrozumiały, a w razie potrzeby wyjaśniać zgłaszane wątpliwości. W razie złożenia wniosku prokurator wzywa zobowiązany podmiot do udzielenia pomocy psychologicznej w terminie 14 dni od dnia wezwania.

4) Już na pierwszym etapie przeprowadzanych czynności należy ustalić wiek i stan zdrowia małoletniego, w tym uzyskać informację o próbach targnięcia się przez niego na własne życie w związku z zaistniałym na jego szkodę przestępstwem, a także pokrewieństwo i stosunek zależności małoletniego od sprawcy. W przypadku gdy sprawcą przestępstwa jest rodzic, oboje rodzice lub inne osoby sprawujące opiekę nad małoletnim (np. rodzice zstępczy) prokurator niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 98 § 2 k.r.o., występuje do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wyznaczenie reprezentanta dziecka, o którym mowa w art. 99 § 1 k.r.o. w zw. z art. 51 § 2a k.p.k. Natomiast w przypadku gdy

sprawcą jest osoba, która pozostaje lub pozostawała z jednym z rodziców małoletniego we wspólnym pożyciu - należy niezwłocznie po dokonaniu takich ustaleń skierować do właściwego sądu opiekuńczego zawiadomienie o potrzebie wszczęcia z urzędu, w trybie art. 109 § 1 k.r.o., postępowania w przedmiocie ograniczenia władzy rodzicielskiej poprzez wyłączenie rodzica od reprezentacji dziecka w zakresie toczącego się postępowania karnego, a następnie jeżeli zachodzą przeszkody, aby dziecko reprezentował drugi z rodziców, wnieść o ustanowienie reprezentanta dziecka w toku postępowania karnego, stosownie do art. 99 i n. k.r.o.

5) Prokurator, stosownie do treści art. 23 k.p.k., zobowiązany jest do poinformowania sądu rodzinnego o przestępstwie popełnionym na szkodę małoletniego w celu rozważenia środków przewidzianych w przepisach o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

6) Jeżeli w sprawie zachodzi konieczność przesłuchania pokrzywdzonego przez sąd, stosownie do treści art. 185a § 1 i 4 oraz art. 185c § 1a k.p.k., prokurator niezwłocznie kieruje do sądu wnioski w tym przedmiocie, a także w celu zminimalizowania ryzyka jego powtórnego przesłuchania wnosi równocześnie o wyznaczenie podejrzanemu obrońcy z urzędu w sytuacji, gdy sprawa znajduje się w fazie *in personam*, a podejrzany nie posiada obrońcy.

7) Jeżeli małoletni pokrzywdzony lub świadek jest osobą z niepełnosprawnością intelektualną lub osobą ze spektrum autyzmu należy każdorazowo rozważyć potrzebę przygotowania pokrzywdzonego lub świadka przez biegłego psychologa do czynności oględzin jego ciała oraz przybrania do tej czynności biegłego komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC).

8) Przed przystąpieniem do przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego należy zabezpieczyć niezbędny materiał dowodowy pozwalający na ustalenie stanu faktycznego, aby zminimalizować ryzyko ponownego przeprowadzenia czynności z udziałem małoletniego i zapobiec jego wtórnej wiktyimizacji.

9) Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego z udziałem psychologa powinno być w miarę możliwości przeprowadzane z udziałem psychologa ze specjalizacją z zakresu psychologii klinicznej dziecięcej. Prokurator zobowiązany jest do aktywnego uczestniczenia w czynności przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego z udziałem psychologa, dążąc również do ustalenia, czy wskutek zaistniałych okoliczności pokrzywdzony targnął się na własne życie, doznał naruszenia czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia, w tym psychicznego, oraz czy korzystał z pomocy lekarskiej.

10) Jeśli ujawnią się okoliczności, o których mowa w art. 182 § 1 k.p.k. lub art. 183 § 1 k.p.k., zasadą jest pouczenie małoletniego o treści tych przepisów. W przypadku skorzystania przez małoletniego z prawa do odmowy składania zeznań, w prowadzonych postępowaniach należy dążyć do wyjaśnienia okoliczności sprawy na podstawie innych dowodów, w tym dotyczących roli poszczególnych osób, sposobu działania podejrzanego i podejmowanych przez niego względem małoletniego pokrzywdzonego zachowań wyczerpujących znamiona konkretnego czynu zabronionego, a także spowodowanych tymi zachowaniami skutków w postaci np. targnięcia się przez małoletniego na własne życie, naruszenia czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia, w tym psychicznego. W takim przypadku należy niezwłocznie zabezpieczyć dokumentację lekarską, a następnie uzyskać opinię biegłego lekarza medycyny sądowej lub - stosownie do potrzeb - lekarza innej specjalności, zespołu biegłych czy też biegłego psychologa.

11) Pokrzywdzonego lub reprezentanta małoletniego pokrzywdzonego należy pouczyć o prawie wynikającym z treści art. 41a § 1a k.k. do złożenia wniosku o orzeczenie przez sąd wobec sprawcy zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania

się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego - również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

12) W przypadku uzyskania informacji o planowanym wyjeździe małoletniego pokrzywdzonego do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej należy go poinformować o możliwości wydania, na jego wniosek, europejskiego nakazu ochrony, zgodnie z art. 611w k.p.k.

13) W sprawie, w której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stwierdzona u małoletniej pokrzywdzonej ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego, prokurator zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia sądu rodzinnego, chyba że wcześniej złożone w trybie art. 23 k.p.k. zawiadomienie obejmowało tę okoliczność. Postępowanie w takiej sprawie powinno być prowadzone, tak by wydanie przez prokuratora zaświadczenia będącego podstawą, zgodnie z art. 4a ust. 2 i ust. 5 zd. 2 *ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1575), do przerwania ciąży nastąpiło w terminie umożliwiającym wykonanie tego zabiegu w ustawowym terminie do 12 tygodni liczonego od początku ciąży, z uwzględnieniem czasu niezbędnego do wyrażenia, na podstawie art. 4a ust. 4 tej ustawy, zgody przez sąd opiekuńczy w przypadku małoletniej pokrzywdzonej poniżej lat 13.

14) Jeżeli materiał dowodowy uzasadnia dostatecznie podejrzenie, iż czynu dopuściła się określona osoba, należy niezwłocznie wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów i wykonać czynności procesowe z podejrzanym, a następnie podjąć decyzję w zakresie zasadności zastosowania wobec podejrzanego środka zapobiegawczego dającego gwarancję zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania przygotowawczego - w tym zwłaszcza nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego przez podejrzanego lub zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego lub do określonych osób na wskazaną odległość. Dodatkowo o wszczęciu postępowania

toczącego się przeciwko rodzicowi albo opiekunowi prawnemu lub faktycznemu o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego prokurator, zgodnie z art. 21 § 1 pkt 4 w zw. z § 2 k.p.k., niezwłocznie zawiadamia sąd rodzinny właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego.

15) W przypadku zaistnienia przesłanek do uzyskania opinii o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego w zakresie zaburzeń seksualnych prokurator niezwłocznie powołuje dwóch biegłych lekarzy psychiatrów i lekarza seksuologa (art. 202 § 1 i 3 k.p.k.). Nadto w sprawach o przestępstwa z art. 197-200b i art. 202 k.k. popełnione na szkodę małoletniego prokurator powołuje tych biegłych również w celu ustalenia stopnia prawdopodobieństwa ponownego popełnienia przez sprawcę przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnionego na szkodę małoletniego oraz wskazania, jakie działania muszą być podjęte w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa ponownego popełnienia tego rodzaju przestępstwa, a także ustalenia, czy sprawca wymaga terapii lub innych indywidualnych oddziaływań, a jeśli tak, określenia ich charakteru. Ustalenia stopnia prawdopodobieństwa ponownego popełnienia ww. przestępstwa dokonuje się także w sprawie o przestępstwo z art. 148 k.k. popełnione na szkodę małoletniego, jeżeli pozostaje ono w zbiegu z przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnionym na szkodę małoletniego - art. 22a ust. 1 i 2 *ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich* (Dz. U. z 2024 r. poz.560).

16) Prokurator zobowiązany jest reagować na wszelkie przypadki użycia gróźb lub przemocy wobec małoletnich pokrzywdzonych i świadków poprzez niezwłoczne podjęcie czynności zmierzających do wyjaśnienia tych okoliczności i w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa – wszcząć postępowanie przygotowawcze, a gdy zachodzą przesłanki, o których mowa w *ustawie z dnia 28 listopada 2014r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego*, po uprzednim uzyskaniu zgody pokrzywdzonego lub świadka – wystąpić do właściwego komendanta Policji o udzielenie odpowiednich do zaistniałej sytuacji środków ochrony i pomocy.

17) W razie ustalenia w toku postępowania przygotowawczego, że życie lub zdrowie dziecka jest bezpośrednio zagrożone – należy bezzwłocznie poinformować właściwego pracownika socjalnego w celu uruchomienia procedury określonej w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

18) Za każdym razem, gdy przemawiają za tym waga i okoliczności sprawy, decyzja kończąca postępowanie przygotowawcze, powinna być sporządzona przez prokuratora.

19) O zakończeniu postępowania toczącego się przeciwko rodzicowi albo opiekunowi prawnemu lub faktycznemu o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego należy, zgodnie z art. 21 § 1 pkt 4 k.p.k., niezwłocznie zawiadomić sąd rodzinny właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego.

III. Postępowanie przed sądem

1) Uwzględniając przedmiot postępowania i ujawnione okoliczności zdarzenia, prokurator powinien każdorazowo przed rozpoczęciem postępowania sądowego ocenić przesłanki wyłączenia jawności rozprawy i w razie ich zaistnienia – złożyć stosowny wniosek.

2) W toku postępowania sądowego prokuratorzy powinni wykazywać szczególną aktywność procesową, m.in. w celu zapobieżeniu powtórnej wiktyimizacji małoletniego, reagować na przejawy naruszania godności pokrzywdzonego lub świadka oraz wnosić o uchylenie pytań nieistotnych dla sprawy, mających na celu poniżenie lub ośmieszenie zeznającego, zaś w razie konieczności i przy spełnieniu ustawowych wymogów, w tym w przypadku uznania, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać krępująco na jego zeznania, wnioskować o ich przesłuchanie po opuszczeniu sali rozpraw przez oskarżonego lub przy użyciu urządzeń technicznych

umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

3) Wnioski dotyczące kary winny być adekwatne do stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz uwzględniać dyrektywy wymiaru kary określone w art. 53 k.k., rodzaj oraz rozmiar ujemnych następstw czynu, a zwłaszcza cierpienia fizyczne i psychiczne małoletniego oraz potrzebę kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Wnioski o orzeczenie środków karnych o charakterze obligatoryjnym, tj. wyszczególnionych w art. 41 § 1a i 1b k.k. i w art. 41a § 2 i 3a k.k., powinny być sprecyzowane przy uwzględnieniu okoliczności sprawy i dobra małoletniego. Należy rozważyć złożenie wniosku o orzeczenie, na podstawie art. 43b k.k., środka karnego w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości, o ile nie naruszy to interesu pokrzywdzonego, a także o orzeczenie środków zabezpieczających określonych w art. 93a § 1 pkt 1, 2 i 3 k.k. w postaci elektronicznej kontroli miejsca pobytu, terapii lub terapii uzależnień, pamiętając, że można orzec więcej niż jeden taki środek. W przypadku zaistnienia przesłanek określonych w art. 93g § 3 k.k. prokurator wnosi o zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym. Dodatkowo w przypadku wniosku o orzeczenie kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania prokurator winien złożyć wnioski o oddanie oskarżonego pod dozór, o którym mowa w art. 73 k.k., oraz o orzeczenie względem oskarżonego adekwatnych obowiązków spośród określonych w art. 72 § 1 i § 2 k.k., w tym w szczególności obowiązku poddania się stosownej terapii. Stanowiska oskarżycieli publicznych w tym zakresie powinna cechować niezbędną, skorelowaną z ciężarem czynów, surowość, a także dążenie do uzyskania przez pokrzywdzonego stosownej rekompensaty finansowej za doznaną krzywdę, w tym również na drodze postępowania cywilnego z uwzględnieniem przepisów *ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o Państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 325).

4) W sprawie, w której ustalono, iż dobro małoletniego zostało naruszone lub jest zagrożone z przyczyn leżących po stronie jego opiekuna prawnego, zwłaszcza gdy on

lub jego partner jest oskarżonym, prokurator winien wystąpić do sądu orzekającego z wnioskiem o złożenie do właściwego sądu rodzinnego, o którym mowa w art. 43c k.k., zawiadomienia zmierzającego do pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich lub opiekuńczych (o ile stosownych działań w tym zakresie nie podjęto już w toku postępowania przygotowawczego), a następnie przystąpić do postępowania prowadzonego w tym zakresie.

IV. Inne działania

1) Postępowanie przygotowawcze prowadzone o przestępstwo cechujące się wysokim stopniem społecznej szkodliwości winno być obejmowane zwierzchnim nadzorem służbowym. Obligatoryjnie zwierzchnim nadzorem służbowym należy objąć postępowanie, którego przedmiotem jest czyn skutkujący śmiercią małoletniego lub ciężkim uszczerbkiem na jego zdrowiu, a także gdy w związku z czynem małoletni targnął się na własne życie.

2) Materiał dowodowy (wydruki/zdjęcia/nagrania audio-wizualne) zawierający treści seksualnego wykorzystania małoletniego winien być przechowywany jako załącznik do akt głównych w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z nim przez osoby nieuprawnione. W przypadku zdigitalizowanych akt wskazany materiał dowodowy winien być umieszczony w odrębnej „teczce” zdigitalizowanej sprawy, którą należy wyróżnić znacznikiem wskazującym, że znajdują się w nim materiały wrażliwe.

Algorytm prowadzenia postępowań w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich popełnionych przez sieć Internet stanowi załącznik do wytycznych.

Niniejsze wytyczne wchodzi w życie z dniem podpisania.

PROKURATOR GENERALNY

Adam Bodnar